

**Sermones Fratris Gabrielis Barelete ordinis predicatorum
tam quadragesimales: q[uam] de sanctis**

Barletta, Gabriel

Parisius, 1507, XXV. Jan.

Feria quinta quarte, dominice. xl. de laudibus viduitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69837](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-69837)

Hebdo. quarte. Fo. xcis.

Vxores clamantes. O vxores inique in quibus confidentia habet bona nostra dimisum: subuenite nobis miseris. Audirent alij clamantes. O commissarij. O executores testamentoz: expedite fideliter que vobis comisi: mus. Misericordia mei saltē vos amici. O fili respice oculo mentali et cogita si am patris tui clamatis. Adiuua me Recordare quod a me habes eccl: a me habes nutrimentū: a me possessiones a me pecuniā: a me domuz. Et mater dicit. Recordare fili mi. quod lacte te pueri: ego ter si imundicias tuas: te portaui in utero meo: cuius dolore peperi mihi sepe abstulit bolū: ut illi tibi dare multas afflictiones pro te sustinui. Ut de fili mi. quod crucior in hac flāma. O fili. O filie quod crudeles estis effecti: quod sudores sustinui. Non videbis quod crucior. Heu me: quod totū vror. Heu me quia cōburor. ha filie mee. ha amici mei. ha qd facitis. Clamat itaq: estuantes et affluti inestimabili pena.

Cf. v. hebdomade. iij. de viduitate

Hec vidua erat. Luc. vi. Ciuitas nam ym est parua sūm Nicolaum de lyra: que est in gallilea ppe mōrem Thabor. Defunctus efferebatur ad sepeliendum filius vidue. Antiquitus loca sepulture erāt exra ciuitates ne ex cadaverib: inficereb: habitatione ciuitatis. Efferebāt & filius unicus nūfis sue: Et hec vidua erat et turba ciuitatis cū illa. Quā cum vidisset misericordia motus sup eā. Querit quare non dicitur tale verbū sup alijs mortuis a xpō resuscitatimisericordia mortuis. Respondeo sūm Nico. Et Slo. & misericordia motus est. quadruplici de causa.

Primo: quia mulier.

Sed: quia mater.

Tertio: quia unicus filius.

Quarto: quia vidua.

Primo qz. rē. Unde flebat. Naturaliter em̄ mulieres magis spatiuntur & viri: qz habent animū magis mollem. Unde mulier dicit & si mollis aer. Ideo in omni genere animalium feie sunt molliores & viri pter vrsum & leopdum. Mulier em̄ est naturaliter frigida & humida: ideo est magis passibilis. Vir naturaliter est calidus & siccus: ideo nec sic de facili spatiatur. 3d de fili morte vel ei aduersitate master dolet magis & pater. Ex eo quod est magis mollis & magis spassibilis. In fili autē honore & sublimitate: pater naturaliter plus gaudet & mater: quod magis magnanimus est. Secunda causa batur ei dolor ex eo quod mater erat naturaliter em̄ mater plus diligit filium & pater ideo plus dolet de ei morte. Quare mater plus diligit filium & pater tres sunt cause. Prima qz mater plus laborat & pater circa filios tam in portādo & in parturiendo: & etiā educando Tob. iij. Mōz em̄ esse debet qd et qdta picula passa sit ppter te in utero suo. Secunda causa: quod illa reg plus diligim⁹ in qua scimus pl⁹ iuris nos habere. Mater autem habet maius ius in corpore filiū & pater: quia secundum philosophum pl⁹ est ibi de substantia matris & patris. Addit archiepiscopus in prima parte. Tanto amor est maior quanto diutinior. Sed matris ad filium est diutinior: & patris. Nam subito quando nascitur incipit eum nutritire: vigila: re: lachrymas audire: die noctuq: rē. Tercio quia unicus filius. Si habuisset alios non tantum doluisse de unico filio Iere. vi. Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.

Quarto: quia erat vidua. Vidne sepe decipiuntur: quia sunt sine viro Isa. pmo. Defendite viduam. Ju quo in iij

Feria quinta

euāgeliō de viduitate p̄dicabim̄us.

De qua tria sunt videnda.

C Primi d̄f obseruationis.

C Scdm̄ d̄f cōmendationis.

C Terciu3 d̄f regulationis.

Circa prīmu3. Querit dubiu3. Utrū melius sit post p̄mu3 maritū seruare viduitatem q̄ transire et celebrare secundas nuptias. C Circa hoc fuere due opiniones. Una q̄ sic. Alia q̄ nō. Prima dicit: q̄ sic. q̄ mulier est in pericolo infamie et cadere potest cū ut p̄uata consortio viri Eccl's. iij. Vē soli. Et idem. Unus quomō calefiet. Idem. Si v̄nus ceciderit ab alio fulciet. Alia opinio dicit q̄ nō. Qz ē magis libera ad fuiendū deo: tamare ilū. Que oclusio pbatur triplici rōne.

C Primo ratione castitatis.

C Secundo ratione charstatis.

C Tercio ratione libertatis.

C Primo. i.c. Una est maxima theologorū: qd̄ inter om̄ia bona mulieris: maximū est honestas corporis. Ecclia. xxvi. Non est condigna ponderatio illius. Prover. xiiij. Qui diligit cordis mundiciā: diligeretur a dño. Quam s̄ requirit deus a creatura Lactan. vi. c.i. Nihil enim sancta et singularis illa maiestas aliud ab homine desiderat q̄ solam innocentiam quaz si quis abstulerit deo sc̄tis pie religioseq̄ litarbit. Vida eñ tenet gradu3 medium inter virginitez et matrimoniu3: vt patet in glosa super verbo continentes. De summa trinitate et fide catholica. Unde mulier que post mortez p̄mi viri vult secundum: ostēdit signū incontinentie proprie carnis. Ideo a postolus de his incontinentibus vidu is. i. ad Thunote. v. Vidas deuita. scilicet luxuriolas. Cum enim luxuriate fuerint: in christo nubere volūt. Ideo hierony. i. Contra Iou. dicit. Felix et pudica mulier: nūc preter semel nubit. Ideo Valerius libro. ii. de romanis mulieribus dicit. Quod ille que erant contente uno matrimonio corona lauri in signu3 pudicitie

coronabantur. Ad hanc fernandam induunt vidue. Exclo Tururis q̄ ut dicit philo. de naturis rerum: missio coimpari suo stat in nido gemēdo: non discurrat et nūc alteri sociatur. Unde ambro. in. Exa. Discite mulieres: q̄ta sit gratia viduitatis que etiam in aib̄ p̄dicatur. Sed nota q̄ non ob hoc damnatur secunde nuptie aut tercie. quando sunt licite: q̄ ut dicit Tho. in uij. dist. xij. et Petr̄ de pal. Qd̄ post mortē coniugū viri aut mulieris tollitur impedimentu3 primi matrimonij: ita q̄ si quis suscitaret a mortuis: non amplius redire posset ad uxorem viuentē: quia nō esset sua nec ille vir suus nisi denuo cōtra herent matrimoniu3. Unde Lazar⁹ re suscitatus non potuit redire ad p̄sistnam uxorem: nisi iter p̄ firmato matrimonio. Ideo apostolus. ij. Cor. vii. Si dormierit vir liberata est mulier a lege viri cui vult nubat tñ in dño. Sequit̄ p̄positum. Beator tamē erit si permanenter f̄m p̄silium meuz. sc̄z. in viduitate: q̄ talis obtinet honores apud mortales. Ideo hiero. ad Herūtiā di. Si mulier p̄ mū maritū persiderit: societur. ij. et iij. Et si ille dormierit in quartu3 quintu3 procedat vt nihil desit quo a meretricibus differat. Om̄i ratione vidue p̄uidendū est: ne castitatis excedat p̄mos limites. Quod ergo dan. namus sc̄da matrimonia. V inimic⁹: sed prima laudamus. Ille. Quod ostendit in eadem epistola per exemplum illius roman⁹. Qui habuit. xx. uxores. et de muliere que habuit. xxij. viros. Qui ambo copulati in matrimonio de quibus fuit magna expectatio in populo quis p̄ior portaret ad sepulchrum. Tandem vicit vir. Et sociado eam ad sep̄lchrū nominabat om̄es incipiens a prima: O ketherina. O lucia. O iohanna. ic. Unde patz p̄ma rō. C Scdm̄ rōne. ic. Qz mulier signum maioris amoris ostendit ad primū virū non accipere scdm̄. Et rō p̄hi. viij. Ethī. Qd̄ perfec-

sta amicitia non est nisi ad unum. Et Eccl. ix. dicit de amico uno. et primo Ne derelinquas amici antiquum non sis enim non erit filius illi. Ceterum amor pmi viri excedit oes amores aliorum viroꝝ: ut dulcior et suauior. Ad pposi-
tum. Nullus q̄ non accipit vir secum dum est: nudit maiorem charitatem pmo. Ad qd̄ inducunt mulieres exemplis paganoꝝ. De qbus Hiero. etra Joha. scribit pmo de Valeria romana. Cū rogaret accipere secundum virum mortuo Servio viro. Rndit se hoc facere non posse: qz p̄mis adhuc in mente viuebat: et de Martha vnica filia Catonis cū nollet amplius nubere et virum defunctū fieret: interrogata a p̄e qd̄ luctus ille duraret. Rndit qd̄ vixero. Et Valerius in. iij. dicit de portia filia Catonis q̄ mortuo viro suo Bruto: carbones accensos comedat: ne superiuineret post mortem mariti. Et de filia Darii Rodogua q̄ occidit nutricem suadentem sibi accipere secundum maritum. Et de Arthemilia uxore Mausoli regis Carie quem amauit maritum mortuum sicurum. Unde in signum amoris fecit eam speciosum ei sepulchrum: ut usq; nunc omnia speciosa sepulchra vocetur Mausolea. Et de Cicerone ponit hiero. q̄ repudiata Terentia: rogat̄ est ab hircio sororē suā ducere. Rndit se non posse. Non possum inquit et prior et prophetie operam dare. Ideo hierony. ponit Athlantam Calydoniam ut semper virgo esset stetisse in siluis. Et Sybille que decem fuerunt teste Varrone metuisse diuinationē in p̄nium virginitatis. cuz quo Tho. iij. dist. xxv. ¶ Tercio. ic. Inter alias bona: hoc unum est. libertas. De iure. ff. de reg. iur. l. Libertas. Instit. Ex quibus causis manumitti non possunt. Sed cum libertas. Et ff. de si dei commissis libertatibus. l. Pax. Nil grotius patratur libertate. Et p̄ oppositum. Nichil est vilius seruitus. In auten. de nuptijs. ¶ Si vero.

Seruitus morti equiparatur. Et Ci-
cero de natura deoꝝ. Miserius p̄su-
tute: quid possimus excogitare? Et q̄
dam vulgaris. Soror mea fin ratiō-
nes dixisti veritatē. Nil melius potest
inueniri q̄ libertate frui. Ad pposi-
tum. Quidam hoc bonū habet: q̄ est libe-
ra. Et si vult accipere secundum virum ex-
ponit se periculo: ut inueniat secundum ex-
tranum morosum et fatuum. Unde
Hieronymus ponit supra de quadam
romana Enis. Cum rogaret a p̄pin
quo secundo ut haberet. Respondit se
non facturam: quia bonum habuit. Et
si secundum acciperet. Aut bonus esset
aut malus. Si bonus semper timeret az-
mittere. Si malus semper esset in dolos-
re: qm̄ p̄mis boni habuisset. Et vere
sic est. Ad hoc facit exemplum eiusdem
Hieronymi: et viduus pilium. De sa-
cta Melania: q̄ dum fieret vir mora-
tuum nūciata est ei mors duorum fi-
liorum. Ad iesu procula pedes qua-
si ipsum teneret arrisit dicens. Expe-
ditus inquit tibi seruitura sum do-
mine: q̄ rato me onere liberasti. Ad
quod facit exemplum Didonis vidue.
Quae fuit filia beli filii fenicis regis
fenicie. Existens puella pulcherrima
fuit data in sponsam Sicheo. Mor-
tuus pater qui erat sacerdos hercu-
lis. hic Sicheus existens dictissimus
fuit pre avaricia occisus a suo cognatu
Pigmaleo. Et ablato furti the-
sauro: et nesciens aduersum casum in-
teruentum marito Sicheo. Querens
cum omni diligentia illuz inuenit: cu
q̄ maritino populo se posuit in nauis
et deuenit in aphyricam: ubi applica-
ta et existens requisita compatriotis
deberet in illa parte habitare annu-
it. Et ita venit in hoc federevit emere
possit tantum terrenum quantum ip-
sa posset circumire cum uno corio tau-
rino. Quod minutissime incidens cir-
cundedit cum ipso grandem quanti-
tatem terreni. In illo ergo edificauit
urbem quam a charta denominauit
Carthaginem. et sua arte dicta est

Feria quinta.

Hirsa. Diu ergo Carthaginem edificasset: et in ipsa regnans in habitu viduali sibi paternas leges Zarbas rex Massilientum destinavit sibi suis pceres petens per uxore additum mis belli: nisi auferret. ubi multum ipsam reginam astringebat debere exequuntate Zarbe: saltem per salutem noue viris. Dido propter suum dilectum maritum erat disposita oec supplicium pati auctem accipere maritum. O fede devidua. Ubi cepit tempus ad rendendum in quo ipsa disponens oem rei que utilis esset viri. Tandem construxit unam gradem piram: super quam duos venisset tempus respodendi ipsa fecit pomacineres Sichei sui mariti: et suam vestem et suum ensim. Postea saliendo super illam voluit se suis ciuibus Cartaginensibus dicendo. Optimi ciues: ut vultis ad virum meum vado. Et dando sibi de cultello in suo pectore supra cineres mariti cecidit mortua in terra. et hoc modo seruauit suam vidualem pudicitiam. Unus consul viduus per has ratiem ut in viduitate permaneat. Patet primum. Secundum de commendationis. Comendabilis redditus tripli ratione.

C primo rone visitationis.

C secundo rone acceptationis.

C tercio rone preceptionis.

C primo. Item. Quia deus visitauit ilias sepe gratiosissime ex amore speciali. Quod patet exemplis scripture Primo de Judith. c. viij. Que habitaculum fecit in domo sua post mortem viri: in quo deum orabat. Ubi scendum est cum Nabuchodonosor rex assyriorum expugnasset regem Arphath. creuit sibi animus et deliberauit subiugare imperio suo totum orbem. Quapropter accessit holoferne duce sue gentis bellice precepit ut iret ad bellum: nec parceret alicui regno aut viri. Ubi capta cilicia et Mesopotamia incussoq; grandi terrore mentibus populorum: in modo quod quisq; se faciebat illi subiectum. au-

dientes hoc filij israel fecerunt gran dem preparationes in plano et montibus. Hoc audiens holofernes valde iratus dixit. Nullus deus esse fortior in mundo Nabuchodonosor. Unde precepit seruis suis ut ducerent eum in Betulia urbem israel. Audiens populorum urbis cum lachrimis cepit orare deum. holofernes interim ordinavit expugnare Betuliam. Erat Betulia vidua dicta Judith uxoris quondam Manasse qui dicit populo orare. Hec lauit se odoriferis aq; vestitusq; pannis gaudij: in terra exiit captus est a custodiibus assyriorum. Petita est que esset. respondit se hebream fugereq; ruinam terre et ob hoc velle alloqui holofernem ut eum doceret viam qua ciuitas caperetur. Uisa illa philocaptus est de illa iniuriantibus secum manere. At illa. Non possum ne peccem: oravitq; ipsum luceret sibi ire in cameram suam ad eius libitum. Quod factum est quarto die sui aduentus fecit holofernes splendidem cenam iussitq; vni eundem ingeniaret ut Judith dormiret secum in nocte. Judith finxit quod sic. Si adueniret nox holofernes iuit ebrios dormitum. Judith ipsi dormienti caput percidit. Sicq; aufugit et sic liberantur populum dei. hoc priuilegium vidue non iugante fuit. Preterea Lu. q. de ana prophetissa legi. quod usque ad annos. lxxiiij. venit quod vixerat cum viro suo annis septem et virginitate sua. Et hec non descedebat de templo ieiunijs et orationibus: seruens deo. hunc Iesus puerum probuit se videndum. Non immerto: quod vidue sunt duae visitatide viri. visitatur a deo. Sed in mente mea cogito. unde hoc quod de sic viri vidue simplici filius suum ostendere voluit. Ad quod Dominus Tolosanus dicit. Quod diuine visiones sunt simplicibus viris: ut nasciuitas christi pastoribus. Sic et hinc vidue. Unde christus hodie videns viduam flentem misericordia motus est. Quod de aliis mortuis non dicitur. Preterea et prophetas helyas: missus

est ad viduam in Sarepta Sydoniorum ut ea nutritur cum filio: tunc famis non patet. et ceterum Secunda ratione. et ceterum. Ac ceperat eam bona illorum quantum licet minima: ut patet in libro de vidua quod duo minuta obtulit in gospophilatio. De qua Hieronymus ad Iulium. Paupera vidua quod duo era nuntiata in gospophilatio: cunctos in oblatione munera dicitur superasse. Preterea acceptat orationes earum Exodi. xxv. Si clamauerint ad me exaudiem clamores earum. Super quo glossa dicit. Quod quatuor sunt peccata que clamant ad deum. Primum est homicidij Sen. iiii. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Interpone exemplum. scilicet. Vincere. Qui dum predicaret in marchia: sine predicationi intererat quidam qui fratrem suum occiderat quem in domo sub vegetate sepelierat. Sanctus dei predicans spiritu propheticus repletus huius minatus est dices. quod deus suum percepit aliquid aperiret. Dux quodam die fraticida ille emisset caput vitellini referretque dominum caput cruentum emittebat caderatque in terra. In itinere obvius habuit barisellum vidensque cruentem cadentem illum interrogat. quod hoc esset. Respondit ille. Caput esse vitelli edendus. Ostende inquit. Dux palium leuasset: non caput vitelli sed fratri occisi apparuit. Caput ductum est ad torturam. unde confessus est peccatum. Unde postea iusticia occisus est. Secundum est detinentum mercenariorum laboratorum Iacobus. v. Merces operariorum que fraudata est a vobis clamat: et clamor eorum in aures domini sabaoth iteriouit. Unde o mercator solve debitum statim laboratori. Proverbiorum. iiii. Ne dicas amico tuo rade et reuertere: cras enim dabo tibi: cum statim possis dare. Et deus Leviticus. xix. Non permanebit apud te opus mercennarii tui usque mane. Tercium est peccatum sodomitum. Genesim. xvii. Clamor sodomorum multiplicatus est nimis. Quod virtus

um reprobat per omnes leges. Primo diuinali Levitici. xxii. can. xxxiiij. q. iiiij. c. hoc ipsum sequitur. Cuius ut patet. C. de extra ordinariis criminibus. l. Qui puer. Quartum est oppressio vidua. Exodi. xxv. Cidue non nocebitis et pupillo. Si leseritis eos vociferabunt ad me et ego exaudiem eos. Ecclesiastes. xxv. Lachryme vidue ad maxillam descendunt: et a maxilla ascendunt usque ad celum. Tercio rore. et ceterum. Omnes dedit deus perceptus. Regibus aduocatis: procuratoribus: ut super causas viduarum intendant: neque eas opprimant. Clama. O portio huius civitatis. O aduocati huius terre ad vos clamo. Esayae. i. Querite iudicium subueniente oppreso: defendite viduas. Quia Iacobus. i. Religio misera et immundata apud deum et patrem hec est. visitare pupilos et viduas in tribulatione eorum. Exemplum Job. xxix. Cor vidue consolatus sum. Et hic remie. xxv. Viduam nolite constrictari. Quod sancti fecerunt: ut Sylvester papa. Gregorius. Ambrosius: qui non una viduarum in scriptis volebant et eis alimoniam mittebant. Sed ve mundo: quia hodie vexantur: spoliatur: rapiuntur vi bona illarum: Et quod deterius est ultra damnum rerum tollitur eis fama. Taceo alias molestias que eis fiunt. O persecutores viduarum. O lupi rapaces. O crudeles aduocati. Verificatur deus illa sententia. Esayae. i. Principes tui infideles socii furum. Quod contra. Deuteronomio. xxv. Maledictus qui peruerterit iudicium vidue et dicet omnibus populus. Amen. Practica in verbo maledictus. Ab angelis ab archangelis. Dic per omnes status. Unde patet. et ceterum. Tercium. et ceterum. Tres sunt regule quae vidue seruare debent. Prima de mortificationis. Secunda de conuersationis. Tertia de devotionis. Prima dicitur. et ceterum. Debent esse mor

Feria sexta

Etificate. In habitu. in ornibus. in ieiuniis. Philip. i. Mortificate membra vestra. Ubi nota fin Aug. qd tria sunt genera viduar. Primus quod intendit epulis et delitijs que sunt maius. i. Thimo. v. Vidua qd in delitijs viuit mortua est. O quot sunt qd affaytatae: et sub habitu nigro habet magnam gloriam. Secundum genus est que intendunt cure dom et filius educandis. Et he bone sunt. De quibus apostolus vbi supra. Si qua vidua filios: aut nepotes habet. discat primum dominus suam regere. hoc enim acceptum est deo. Tercius genus est quod die noctis intendit contemplationibus. Et haec sunt optime apostolus vbi supra. Viduas honora que vere vidue sunt. Exemplo virginis viduae: que loca filij visitabat. De qua Hieronimus. Si scire volumus. quid dei genitrix post christi resurrectionem antequam celos ascenderet agebat. Sine dubio loca nativitatis: passionis: sepulture: resurrectionis: ascensionis. frequenter visitabat: et in eis lachrymas fundebat. et oris sui sanctissimi oscula impetrabat. Ille.

Secunda regula. et c. Debent nangritare querationez hominum non solum secularium: sed religiosorum ac quozuncunq marian. Et hoc ratione piculi Hierony. di. xxij. c. hospitioluz tuuz aut raro aut nunquam mulierum pedesterant. quia non potest cum domino toto corde habitare: qui mulieruz accessib copulat. Et Ber. Csi mulieribus habitare et de mulierib non cogitare: plus est quam mortuum suscitare. Et sanctus Benedictus nec cuz sorore loquolebat. Et Augu. Nec filias fratruz volebat in domo. Ad quod facit exemplum Leonis pape. Cum enim manus eius quedam mulier ex deuotio ne esset osculata. venit sibi magna testatio. propter quod spiritu scilicet dicte manu abscedit. Sed virgo post modum restituit. Preterea in Cronica ordinis. Reprehendens magister

iordanus quandam nouitum quia tegisset manus mulieri. Respondit ille. O pater est bona mulier. At ille Terra bona est et aqua bona: tamen ex utroq se contingente fit lutum: Vide ergo debent cauere conuersationes hominum. Unde apostolus circa hanc conuersationem docet vi duas tria capitula. Primus est vs sint in oratione deuote. Apostolus vbi supra: Que autem vere vidua est spes in deum et stet in orationibus. Secundum est ut non sint ociose. Tertium est: ut non sint verbosae. Que verbositas: et si sit reprehensibilis in viris: precipue in mulieribus maxime viduis: quia priuate propriis viris debent parum loqui. In primo Pol. Sizentium mulieri prestat ornementum. Unde Albertus libro. iiiij. Com. c. a. iiij. Laudat virginem qd solum quinq vices locuta sit. Sed heu. quia plures non cessant circuire loca hinc inde. Et cito post mortem viri: anno non completo: alium querunt. Facetas de illa vidua que mortuo viro videbatur desperare. Vocatus ego ad ipsam contolandam iui. Cum ei dicerem: non turbemini quia dabimus saluum pulchriorem. Illa subribens: totum lamentum a se abiecit.

Tertia regla et c. Debent esse deuote: deum timentes: celum cupientes. Et merito. quia sponsum carnalem amiserunt quo amissi debent querere celestem. Ideo apostolus vbi supra. Que vere vidua est: speret in deum. Practica speret in deum: quia immortalis: quia non fantasticus: quia pulcher: quia diues. quia sapiens. quia fortis. In quo sunt omnes thesauri absconditi: et speculum sine macula. Candidus et rubicundus: et prefilii hominum speciosus.

Feria sexta hebdomade quarte. De amore coniugali. Uel de laudibus mulierum.